

**СТАНОВИЩЕ
НА ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД
ПО к.д. 17/2002**

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,**

Основните аргументи за противоконституционност на ЗИДЗСВ в синтезиран вид сме изложили още в началото на своето искане. Едно от тях е нарушаване на конституционнопрогласения принцип за разделение на властите. Приехме за неудачно ВКС да теоретизира по тази тема, още повече, че по нея основният принос за конституционното изясняване на понятието в съвременния му аспект има именно Конституционният съд чрез своите решения. Затова на този принцип се позоваваме в искането, но без да навлизаме в подробности. Сега ще си позволим да добавим само още няколко изречения, отчитайки, че някои от заинтересованите страни (парламент, Министерски съвет и Министерство на правосъдието) му отделят твърде голямо място в становищата си.

Разбира се, разделението на властите не означава изграждане на китайска стена между тях. Но то не означава и безконтролно проникване, изземване на функции и правомощия, създаване на условия за изпадане в зависимост. Мярата на допустимото сътрудничество и взаимодействие между властите е заложена в Конституцията. Колкото и пространно да се теоретизира по темата, истината е една – конституционнодопустимата рамка на това сътрудничество и взаимодействие не може да бъде надхвърляна. А въпросът за мярата, за допустимия предел, е винаги конкретен въпрос и

именно затова българската Конституция е била максимално прецизна при регламентирането на взаимоотношенията между отделните власти.

Ние твърдим и обосноваваме в искането си, че в множество нови (респ. изменени) текстове на ЗСВ принципът за разделение на властите е нарушен – тъкмо защото във всеки конкретен случай е надхвърлена допустимата от конституцията мяра на взаимодействие. Става дума или за противоконституционно изземване на компетенции, или за противоконституционно преуреждане на правомощия (вкл. и звена и длъжности от самата съдебна власт), в резултат на което тя се оказва или отслабена, или поставена в някаква зависимост.

Трябва да се изтъкне и това, че когато се говори за принципа за разделение на властите, не може да не направи впечатление и да не се отбележи специално, че единствено за съдебната власт независимостта е изрично конституционно закрепена (чл.117, ал.1). Това е така, защото дефинитивно всяко вмешателство в съдебната власт от страна на другите власти е недопустимо. Следва да се подчертае, че изрично в Конституцията такова категорично изискване не е предвидено нито за законодателната, нито за изпълнителната власт. И ако в термина, употребен в чл.8 от Конституцията може да се открие някаква условност, никаква условност не може да се открие в прогласената самостоятелност и независимост на съдебната власт в чл.117, ал.1.

Затова нека не се спекулира с “изграждането на китайски стени”. А тези, които вече са мобилизирали сили за разрушаването им, нека преди това освен чл.8 да прочетат и чл.117, ал.1 от Конституцията. Дискусията за “взаимодействието” и “взаимното проникване” между властите трябва да свърши дотук – на съдебната власт трябва да й бъдат осигурени условия за осъществяване на независимо и безпристрастно правосъдие и всичко, което застрашава този конституционен императив, ще трябва да бъде обявено за

противоконституционно, било действие, било нещо друго, включително нормативен акт.

Съдебната власт не обхваща само правосъдието, а и всички конституционно предвидени органи и механизми, включително управленски, които обезпечават то да бъде безпристрастно и обективно. Това може би на някого не се харесва, но то е аксиома за всички утвърдени съвременни демокрации. Затова винаги, когато се почувства застрашена, съдебната власт ще търси защитата на Конституционния съд и ще се позовава на разделението на властите такова, каквото е установено то в българската Конституция.

В следващото изложение ще допълним аргументацията си само по някои от пунктовете на искането. Там, където не вземаме отношение, преценяваме съображенията, изложени в искането, за достатъчни.

1. Относно ограничаване правомощията при осъществяване мандата на член на ВСС, чийто избор е оспорен (§1. т.1)

Без съмнение става дума за ограничаване правомощията по вече възникнал и осъществяващ се мандат на член на ВСС. Конституционният съд е имал многократно възможност да се произнесе, че уредбата на мандата на членовете на ВСС не може да не бъде преценявана и от гледна точка на противоконституционност, т.е. проблематиката съвсем не е регулируема само по съображения на целесъобразност.

Погрешно и противоправно е да се поддържа, че ограничаването на правата на член на ВСС, чийто избор е оспорен, не се отклоняват по същество от отсъствието и неупражняването на тези права на член на Съвета по други причини (болест, командировка в чужбина). В новоприетата разпоредба се отнемат правомощия по силата на закона, вследствие на което се накърняват права, в хипотезата на

чл.26, ал. 9 става дума за неучастие поради обективни причини. Хипотезите са юридически несъпоставими.

Не издържа критика и аргументът, че чрез отстраняването се предотвратявали порочни решения на Съвета. Веднага може да се постави реципрочният въпрос – а решения, в които членове на Съвета не участват нима няма да се окажат опорочени, ако оспорването бъде отхвърлено? Възможно е техният глас да се окаже решаващ, ако биха могли да гласуват. Тогава коя хипотеза заслужава конституционна защита?

Отделно от това с текста се установява двойственост в статута на членовете на ВСС – ще могат да бъдат отстранявани от участие само избраните от магистратските събрания членове, но не и избраните от парламента. Защо? Нима не е възможно и избор на член на Съвета от квотата на парламента също да е опорочен (например липса на юридическо образование или на специализиран стаж). Неговият мандат ще остане пълноценен, докато мандатът на излъчения от магистратурата член на Съвета ще бъде драстично ограничен *ex lege*, докато се вземе решение по оспорването. Двойственият статут е конституционно недопустим и това е още едно допълнително основание за противоконституционност на текста.

2. Относно противоконституционността на §3, т.1, б.”б”, с която се допълва чл.27, ал.1, т.б.

Противоконституционността произтича от директно противоречие с чл.127,ал.1 от Конституцията. Позоваването в искането и на решение 1/99 г. на Конституционния съд е за засилване на аргументацията. Това позоваване е напълно обосновано, независимо че решението не е тълкувателно по смисъла на чл.149, ал.1, т.1 от Конституцията. Носещите мотиви на едно решение на Конституционния съд също влизат в сила и се ползват със сила на пресъдено нещо, тъй като са неотделима част от диспозитива. С решение 1/99 година се

прави казуално тълкуване, на базата на което Конституционният съд е обявил конкретен законов текст за противоконституционен. Това казуално тълкуване е така задължително, както ако би било постановено решение по тълкувателно питане.

В случая противоконституционността е явна – образуване от пет члена на ВСС не представлява органа, а дори и да го представлява, няма конституционни правомощия да прави преценка има или няма достатъчно данни за извършено престъпление, тежко ли е то или не. Затова аналогии с Народното събрание и предвидените по отношение на депутатите процедури са напълно произволни и необосновани – искането се прави не по инициатива на група народни представители, а на прокуратурата, като единствено оправомощен по Конституцията орган.

От широката общественост не се крие, че текстът е приет заради главния прокурор. Създаването на закони, целящи регламентацията на статута на едно лице, не говори добре за който и да било законодател. И за да се прикрие това, нормата е обхванала всички магистрати, включително 1591 съдии. Без да се мисли, че това създава несигурност в системата, че е възможно да се превърне в средство за оказване на натиск или даже за разправа и т. н. Не случайно при обсъждания в съвета по законодателството при Народното събрание, на които са присъствали и представители на магистратурата, тази норма е била сочена от изтъкнати юристи като противоконституционна. Това обаче не е разколебало парламентарното мнозинство.

ВКС изразява своето убеждение, че Конституционният съд ще се произнесе в съответствие с конституционния текст на чл. 127, ал. 1 К и в съответствие със своята практика (преди всичко казуалното тълкуване, дадено в решение 1/99 г., което както бе изтъкнато по-горе, има задължителна сила и формира практиката на съда).

3. Относно противоконституционността на §3, т.1, б."г" в частта, с която се предвижда министърът на правосъдието да обобщава годишните доклади, представяни от магистратурата.

В искането си изтъкваме, че всяко обобщаване съдържа оценъчни елементи. Неубедителна е тезата, че това било само техническа дейност. Ако е така, защо просто не се обединят механично представените доклади. Какво означава да се обобщават – това значи, че ще се извършва дейност, която по необходимост трябва да има анализиращ и оценъчен характер. Съдебната власт има свой орган – ВСС. Той по конституция администрира дейността ѝ. Обобщаването на докладите е важен елемент от това администриране. Чрез това обобщаване се представя системата навън – пред институциите (включително законодателната и изпълнителната власт) и обществото. Затова тази дейност не може да се извършва от орган, стоящ извън системата. Конституционносъобразното решение е докладите да се обобщават от работна група, излъчена от Съвета и да се представят навън единствено от негово име.

4. Тук е мястото да подчертаем по същите съображения противоконституционността и на възложеното на министъра на правосъдието правомощие да внася в Народното събрание доклад за състоянието, структурата и динамиката на престъпността, за причините и условията, които ги обуславят, както и за взетите мерки (член 35 а, ал.3).

Министърът на правосъдието не трябва да бъде овластяван с неприсъщи и непредвидени в Конституцията дейности и правомощия. Уверенията, че при обобщаването и анализа няма да се допусне изопачаване или дори неволна грешка, че то няма оценъчни елементи и т.н. има само стойност на добронамерена декларация. Реална гаранция за това няма.

Абсолютно неиздържана и противоконституционна по дух е тезата, че намесата на министъра във всичко друго,

което не е правосъдие, е конституционносъобразна. Правосъдието е същностната функция на съдебната власт, но тя се предпоставя от множество дейности и условия. Всички те подготвят или гарантират независимостта на правосъдието. Затова не могат да бъдат механично отделяни от него. За извършването им Конституцията е определила два вида органи – ВСС, който администрира, включително и кадрово съдебната система и магистратските длъжности в самата магистратура, които осъществяват и ръководни функции. Правомощията на министъра по конституция съвсем съзнателно са ограничени, обстоятелство, което не може да се компенсира нито със закон, нито да се изведе чрез теоретизиране. Поставените в закона цели за повишаване ролята на изпълнителната власт и по-точно на министъра на правосъдието не могат да бъдат постигнати в условията на сега действащата Конституция – те влизат в очевидно противоречие с нея.

5. Относно инкорпорирането на морални норми в нормативен акт (ЗСВ), като им се придава нормативно значение, доколкото представляват мяра за допустимо поведение, която ако не бъде спазена, е свързана със санкционни последици.

Противоконституционността тук не се състои във възприетия механизъм. И в други нормативни актове морални норми са източник на право щом са надлежно законодателно инкорпорирани (ЗЗД, ТЗ, СК и др.). Противоконституционно е ВСС със свой акт да инкорпорира в закона тези морални норми, придавайки им статут на регулативни правила за поведение, свързани включително със санкционни последици. В този смисъл ВСС на практика действа като законодател, какъвто не може да бъде. Иначе никой, най-малко ВКС е против моралните норми и спазването им, когато те са приети от съответния съюз или сдружение. Противоконституционно е обаче ВСС да ги въвежда в законов нормативен акт, при което

да им придава значение на източник на право. И това е така, защото законодателят не може да делегира свои функции на когото и да било.

6. Относно обявяването за противоконституционен на §6, с който се изменя член 30 ЗСВ.

Сравнението на новия текст на член 30, ал.1 и старата редакция на същата алинея веднага показва същественото орязване на правомощията на председателя на ВКС (а и на другите ръководители в магистратурата) да прави кадрови предложения. Изцяло е изключена възможността председателят на ВКС да прави предложения за председателите и зам.-председателите на окръжните съдилища, както и самостоятелни предложения за зам.-председателите на апелативните съдилища. Не е вярно, че отпадала възможността само за зам.-председателите, а за всички останали възможността оставала предвид редакцията на член 30, ал.4, изр.2. Този текст говори за “съответните ръководители” по ал.1, а те са 11 категории, всеки с правомощия за своето звено – председателят на ВКС е само първият от тях.

Истината е, че отнемането на посоченото важно правомощие се намира в очевиден и противоконституционен (с оглед духа на Конституцията и идеите, залегнали в глава 6) дисонанс с правомощията на министъра, който може да прави предложения за “всички длъжности на съдиите, прокурорите и следователите и на ръководителите по чл.125 а, ал.2”. Това изземване на правомощия и консолидирането им в представител на изпълнителната власт, отново повтаряме, противоречи на духа и на идеите на Конституцията. Може ли да се твърди, че министърът на правосъдието е така дълбоко и естествено инкорпориран в съдебната система, че да му се дадат най-широките правомощия за кадрова инициатива? Достатъчен аргумент за това може ли да бъде, че инспекторатът проверява движението на делата? Върховните

съдебните инстанции не ги ли проверяват по същество – проверка, която е много по-стойностна, при която може да се направи най-точна реална преценка за качествата на един магистрат?

Този дисонанс бие на очи и поради това, че по Конституция участието на министъра на правосъдието в делата на съдебната власт съвсем целенасочено е сведено до символично представителство (явно поради синдрома “вмешателство”, от който конституционният законодател е искал максимално да предпази съдебната система). Може ли министърът на правосъдието, който само председателства ВСС и не може да гласува по същество, да има най-широките правомощия за кадрова инициатива?

Същите функции да председателстват ВСС имат и председателят на Върховния касационен съд, председателят на Върховния административен съд и главният прокурор. Ако от това председателстване се вади аргументът за кадровите предложения в магистратурата, то с много по-голямо основание посочените трима висши магистрати би следвало да могат да правят предложения за “всички длъжности на съдиите, прокурорите и следователите и на ръководителите по чл.125, ал.2”. Елементарно е, че това е пълен абсурд.

Същото може да се каже и относно процедурата. Предложенията според измененията трябва да се внасят само чрез министъра на правосъдието, като той ще дава становища по тях. На какво конституционно основание? Та той дори не е член на ВСС. На практика се създава опосредяващ орган, който противоконституционно посредничи в отношенията между ВСС и предлагащия орган, които следва да бъдат директни. Никой друг орган по Конституция извън ВСС не може да прави преценка било предхождаща, било съпътстваща в процеса по вземане на кадрови решения. Другото е форма на вмешателство в неговата работа. Не може орган извън съдебната система да може с предварителното си становище да влияе на ВСС при това без дори да има право по

Конституция да гласува. Налице е типичен случай за надхвърляне на конституционнодопустимата мяра на взаимодействие между властите.

7. Относно противоконституционното деление на единното понятие “магистратска длъжност”.

Съгласно чл.129, ал.3 от Конституцията съдиите, прокурорите и следователите стават несменяеми след навършване на тригодишен стаж на длъжността, която заемат. Първият въпрос, на който следва да се даде отговор, е какво е вложил конституционният законодател в понятието “длъжност”. Ще си позволим да акцентираме върху този въпрос, тъй като в някои становища (тези на управляващата политическа класа) се развиват тези и се правят изводи, които нямат нищо общо със съвременния български книжовен език. Съдиите от ВКС смятахме, че езиков проблем за понятието “длъжност” сред хора предимно с висше образование не би могъл да съществува, но се оказа, че сме надценили днешния български законодател.

Според Синонимен речник на съвременния български книжовен език – София, 1980 г., издаден от Българската академия на науките – Институт за български език, автори М. Димитрова и А. Спасова, стр.141:

Длъжност е “определено служебно положение в йерархията на учреждение или предприятие. Има официален характер”. Синоними на понятието “длъжност” са “пост” и “служба”. **Пост** е “висша отговорна административна или обществена длъжност”, а **служба** е “заетост с работа в предприятие, учреждение, която е източник на доход. Има разговорен характер”. Синонимният речник на съвременния книжовен български език има тълкувателен характер, посочват авторите му. И добавят, че речникът е предназначен да подпомогне в работата им всички ония, които си служат с българския език добре и правилно, и да го овладеят в неговите тънкости.

Съгласно Съвременния тълковен речник на българския език, 1994 г. , издателство Елпис – авторски колектив с ръководител доц. Стоян Буров, “синоним е дума, която е близка по значение, но различна по звуков състав с друга дума”. С други думи, повече от ясно е, че длъжности са ръководните постове в съдебната система, а служба е работата на съдия, прокурор или следовател. Що е синоним се изучава в V клас на българските училища (Учебник по български език, 1995 г., автор Кирил Тинчев – университетски преподавател, стр. 59).

Изложили сме, според нас, подробни мотиви за противоконституционност на делението на магистратската длъжност на “магистратска длъжност” и “длъжност на магистрат ръководител”. Такова деление е конституционно недопустимо. Механичното прилагане на други модели (в образованието, в здравеопазването) е не само противоконституционно (защото за статута на лекарите или учителите Конституцията не казва нищо, а статутът на магистратите е специално регламентиран в глава 6 от Конституцията), но и застрашава цялостния строеж на съдебната власт. Защото като “сфера” съдебната власт е много различна и от сферата на здравеопазване, и от сферата на образованието или военното дело. Уникалността на съдебната власт като “сфера” (изразът е взет от становището на министъра на правосъдието) е конституционно защитена (съдията не е чиновник, държавен служител, за съдебната власт са предвидени специфични правила, защото трябва да ѝ се осигури независимост и т.н.).

Със ЗИДЗСВ се прави опит тази конституционно защитена уникалност, защитена впрочем и от многогодишна държавна традиция, да бъде разрушена. Съществуващата повече от век йерархичност в строежа на съдебната система и правилата, на които тя е подчинена, на практика се разрушават. Въвеждат се нови понятия, непознати като конституционна терминология – магистратска длъжност и

длъжност на магистрат ръководител. Целта е да се създаде двойствен режим в статута на българските магистрати, нещо напълно непознато в историята ни досега.

За т. н. магистрати ръководители се въвежда мандат. Твърди се, че това не било противоконституционно, защото Конституцията не казвала нищо по въпроса. Не е така. Конституцията въвежда мандатност само за висшите магистратски длъжности. За останалите тя се отнася уважително към столетната традиция в строителството на съдебната система и нейната йерархичност, не предвижда делене на длъжностите, не въвежда мандати, установява единен режим за несменяемост. Логиката “Конституцията не казва нищо”, поради което сме в полето на законодателната целесъобразност, не издържа.

Самонадеяните твърдения (в становището на министъра на правосъдието), че най-после законът преодолявал “абсурдността на стеснителното тълкуване” (изразът е на министъра на правосъдието) на член 129, ал. 3 са не само неправилни, те са противоположни. Защото законодателят със закон не може да преодолява утвърдено тълкуване на конституционен текст. Правомощието да тълкува Конституцията е дадено единствено на Конституционния съд и ако имаше някакви съмнения или искаше да преодолява някакво “абсурдно тълкуване”, законодателят трябваше да отправи тълкувателно питане до Конституционния съд преди да приеме закона. Това можеше да направи и министърът на правосъдието като член на правителството, което също има инициатива да сезира Конституционния съд.

Поддържахме и всички съображения по проблема, изложени в искането.

8. Относно кадровите правомощия на общите събрания. Изложили сме конкретни аргументи в искането, които молим да имате предвид. В основата си те са от конституционен порядък (общото събрание не е регламентиран по конституция

орган или образование, който да може да упражнява конституционни правомощия по осъществяване на кадровия процес – всички останали предложители по чл.30 ЗСВ са длъжности, предвидени по Конституция).

Има обаче още нещо, на което молим да обърнете внимание. То също следва от Конституцията, но повече като нейна идеология, като принципи, върху които е изградена конституционната регламентация на съдебната власт.

Конституционният законодател се е стремил да бъде установена една независима, стабилна и ефективна съдебна власт. Само който не е бил съдия не може да си представи какво ще стане със стабилността, когато общите събрания започнат да осъществяват по закон кадровите си правомощия (да гласуват за ръководител). Системата и сега е атакувана (вероятно с известни основания), че отделни нейни звена се поддават на външни вмешателства и влияния. Нима няма опасност и не се създават условия това да се прави в много по-голяма степен при осъществяване на това “правомощие” на общото събрание?

Не трябва ли нещата да се видят и от още един аспект - този на спокойствието в атмосферата за работа с чисто психологически план. На пръв поглед едно демократично по замисъл решение може да доведе до непредвидими и тежки за стабилността на системата последици. Това важи и за мандатността, чиято противоконституционност бе вече коментирана.

Във връзка с изложеното, молим да имате предвид, уважаеми конституционни съдии, не само чисто институционалните съображения за противоконституционност, но и конституционните изисквания за стабилност на системата, които ще бъдат силно нарушени, ако текстовете, даващи кадрови правомощия на общите събрания, предвиждащи разделянето на магистратската длъжност на две категории с различен статут, и въвеждането

на мандатност за едната от тях не бъдат обявени за противоконституционни.

9. Относно обжалваемостта на всички решения на ВСС, предвидена в чл. 34, ал.1 ЗСВ

Тук противоконституционността се свързва директно с тълкувателно решение 2/2002 г. на Конституционния съд, според което не всички актове (решения) на ВСС подлежат на обжалване. Известно е, че тълкувателните решения на Конституционния съд имат характера на вторични конституционни норми и са задължителни за законодателя.

10. Относно искането за обявяване противоконституционност на главата “Министър на правосъдието”, респективно на нейното наименование, респективно на конкретни нейни текстове

Подробно сме развили съображенията си както в уводната, така и в съдържателната и заключителната част на искането си, които молим да имате предвид.

Министърът на правосъдието не е сред конституционно визираните елементи, формиращи предметното съдържание на ЗСВ. Ако имаше намерение да го включи между тях, конституционният законодател би добавил към чл.133 К например израза “и функциите на министъра на правосъдието”. След като го няма в чл.133 К, на какво основание присъства в закона? Изключването по Конституция на министъра на правосъдието от елементите на съдебната власт, регулирани в ЗСВ, не е случайно.

В искането си обръщаме внимание на неговата политическа ангажираност, както и пълната му съпричастност с изпълнителната власт. Ще си позволим един пример, който е актуален. Известно е, че вероятно ще бъде атакуван от представители на съдебната власт бюджетът за 2002 година (поради грубо процедурно нарушение по приемането му – невключване на проектобюджета на съдебната власт като

основа за обсъждане). Каква ще бъде позицията на министъра на правосъдието? Ако той подкрепи искането, значи изразява съпричастност с проблемите на съдебната власт, ако не го направи, значи приоритет за него е изпълнителната власт. Впрочем, поведението му е предизвестено с изявленията по повод атакуването пред ВАС на акта, с който правителството внесе проектобюджета в НС.

Естествено министърът на правосъдието няма да подкрепи искането на съдебната власт за обявяване на Закона за бюджета за противоконституционен. И причината е ясна – партийната му и правителствена зависимост. (Ако подкрепи съдебната власт и даде становище, че бюджетът трябва да бъде обявен за противоконституционен, на следващия ден няма да е вече министър). Но, ако е така, на какво основание има претенции за повече правомощия, та дори претенции, свързани с наименование на тази министерска длъжност да бъде обозначена отделна глава в ЗСВ. След като в решаващи за съдебната власт моменти той неминуемо ще се разграничава от нея и ще заема позиции в интерес на изпълнителната власт (а това се вижда и естествено не се одобрява от магистратурата), за какво добронамерено “проникване” между изпълнителната и съдебната власт може да става дума?

Затова продължаваме да твърдим – реформата в съдебната система не може да стане с прехвърляне на функции от органи и длъжности на съдебната власт към министъра на правосъдието (нека не се спекулира или поточно прекалява с изтъкване на чуждия опит, ние сме в България, а и чуждият опит в земеделието е едно, в правосъдието, където са отразени традиции и народопсихология – съвсем друго). Прехвърлянето на правомощия и функции от съдебната към изпълнителната власт, от ВСС към Министерство на правосъдието е без съмнение противоконституционно, като се има предвид почти

символичното по Конституция участие на министъра на правосъдието в делата на съдебната власт.

Реформата трябва да засегне самата съдебна власт чрез усъвършенстване на вътрешните механизми за контрол, прозрачност и публичност в дейността ѝ (неопосредени от орган, стоящ вън от системата), чрез усъвършенстване на процесуалното законодателство, чрез създаването на навременно и ефикасно законодателство. Понастоящем избраният път за т. н. съдебна реформа е най-лесният, но и най-съмнителен от гледна точка на конституционносъобразност.

11. Имайки предвид реалната същност и място на министъра на правосъдието по Конституция, според ВКС не трябва да се дават прекомерни правомощия на инспектората, включително да проверява дела на върховните съдебни и др. инстанции при използване на кадрови потенциал, стоящ със степени по-ниско.

12. Считаме, че не може Министерство на правосъдието да управлява кадрово системата чрез съхраняване на кадровите дела в Министерството. Във века на аналитичната информатика ли трябва да убеждаваме някого, че воденето и съхранението на кадрови дела не е и не може да бъде само организационно-техническа дейност? Естествено е, че който разполага с информацията, той реално управлява. А по Конституция съдебната система може кадрово да се управлява само от ВСС.

13. Считаме, че не може да бъде правомощие на министъра, а само на ВСС, при това неопосредено, да внася обобщен доклад за състоянието, структурата и динамиката на престъпността. Тази дейност предполага оценки и изводи, които министърът с ограничената си компетентност по

Конституция не може да прави. Конституционният орган е ясно дефиниран – това е ВСС.

14. Считаме, че е противоконституционно министърът да може да възлага на инспектората задачи, които не са законно установени. А в този смисъл е разпоредбата на чл.35 б, ал.1. Съдебната система не може да бъде поставяна в зависимост от едно или друго хрумване на министъра, задача, която той би поставил на инспектората. Тъкмо защото отношението между съдебна и изпълнителна власт е въпрос на деликатно и конституционнотетерминирано равновесие, функциите на инспектората не могат да бъдат определяни в закона другояче, освен изчерпателно. Всеки друг подход е противоконституционен.

15. Считаме, че е противоконституционно по изтъкнатите вече съображения Националният институт за подготовка на магистрати да бъде подчинен на министъра на правосъдието, а не на ВСС. Препращаме и към съображенията, изложени в искането ни.

16. Относно новата редакция на чл.129, ал.1 ЗСВ.

Текстът е противоконституционен най-малко по две причини. Първо, с него се прередактира конституционен текст, което е недопустимо. Ако конституционният текст се струва някому неясен, може да се иска тълкуване от единствено компетентния орган – Конституционният съд. Не може със закон да се прави пояснителна редакция на конституционен текст.

Второ, “пояснителната” редакция е с много по-неясно съдържание от конституционния текст, който претендира да пояснява. Има нарушение на чл.5, ал. във връзка с чл.4, ал.1 от Конституцията – изискването за правова държава, съответствие на законите с Конституцията, както и яснота в правното регулиране.

17. Относно атестирането (§40)

Атестирането е сложна, комплексна и жизнено важна за съдебната система дейност. Тя включва най-общо регулирането на две групи отношения. Първата, свързана с материално-правните критерии за определяне качествата на даден магистрат. Втората, свързана с реда, по който става атестирането, включително защитата при нарушени субективни права. И при двете групи е явно, че не става дума за организационни и технически правила (за да бъдат уредени с наредба), а за базисно регулиране на важни обществени отношения. Чрез атестирането се поддържа професионалният капацитет на системата. Характерът на материята изисква регулиране на законово ниво както по отношение на критериите, така и по отношение на процедурата и законната защита при нарушаването ѝ (правно-технически това може да стане с допълнение към ЗСВ). Нарушен е принципът за правовата държава (чл.4 от Конституцията).

18. Относно противоконституционността на ал.4 на чл.134.

Тя е очевидна. И не става дума за някаква презумпция, че висш магистрат не би могъл да извърши тежко престъпление – такова твърдение в искането няма. Доводът за противоконституционност е чисто правен. Образуване от една пета от членовете на ВСС няма конституционна възможност да иска налагане на мярка “отстраняване от длъжност”. Ако законодателят си е поставил някаква персонална цел, можем да се абстрахираме от това, но не е без значение и не можем да се абстрахираме от това, че набелязаната цел се постига в закона с негодни, противоконституционни средства.

19. Относно новоустановените рангове на съдиите, прокурорите и следователите (§54 и §55).

Системата на ранговете би трябвало да има една основна цел – да съдейства за единството в системата, да действа антиентропийно, да оценява по достойнство и справедливо труда на магистратите. Който е бил съдия знае колко чувствителна е съдийската общност по този въпрос. Това важи, разбира се, и за прокуратурата и следствието.

С приетите законови разпоредби относно ранговете се влиза в противоречие с духа на конституцията (стабилността и спокойствието в системата), директно се нарушава чл.4 от Конституцията (принципа за правовата държава), като се отнемат вече придобити права. Нарушение може да се съзре и на член 6 от Конституцията, защото с невъзможността на доказали качествата си магистрати да растат в ранг на място се нарушава равнопоставеността. За много съдии, прокурори и следователи растежът в ранг е единственият компенсиращ механизъм за професионално израстване, след като по една или друга причина не могат да напуснат местожителството си и да се установят в селища, където има окръжни, апелативни и върховни съдилища, прокуратури, следствия.

Абсолютно неудачно е да се търси някаква аналогия и аргументи от Закона за държавния служител. В съдебната система придобитият ранг е придобито право, което най-често не е свързано със съответната длъжност – т. н. повишаване на място.

Обратната сила на закона, отнемаща това вече придобито право, водещо на практика до понижаване в ранг за редица съдии и други магистрати (които впрочем можеше да бъдат конституирани по делото като персонално заинтересовани страни) води до несъмнена противоконституционност. Защото обратната сила на закона е допустима в изключителни случаи, но не и когато засяга конституционноустановени ценности.

20. Относно длъжността “съдебен помощник”

Противоконституционността е явна. Въвежда се длъжност в съдебната система, която не е предвидена в Конституцията, с

неясни функции и статут. На кого и с какво ще помага съдебният помощник? Кой ще го избира? Какво ще прави? Какви отговорности ще носи? Нарушението е на глава 6 и чл.4 от Конституцията.

За цялостната отмяна на закона напълно поддържаме подробните съображения, които сме изложили в искането.

Запознахме се и с някои от становищата на заинтересованите страни (впрочем едно от тях бе широко популяризирано и в пресата). Прави впечатление натрапчивото цитиране на няколко решения на Конституционния съд, третиращи главно въпроси, свързани с принципа за разделението на властите. Този подход не създава работеща аргументация. Конкретиката на предлаганите изменения в ЗСВ нямат аналог до сега и затова съотнасянето към тях на много от актовете на Конституционния съд е несъстоятелно.

Имайки предвид аргументацията, изложена в искането ни, както и допълнителната, съдържаща се в настоящото становище, молим ви, уважаеми госпожи и господа конституционни съдии, да уважите искането на Върховния касационен съд така, както е направено.

Становището е обсъдено от съдиите от Гражданската и Наказателната колегия на ВКС.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВЪРХОВНИЯ
КАСАЦИОНЕН СЪД:**

ИВАН ГРИГОРОВ

**ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВКС
И ПРЕДСЕДАТЕЛ
НА ГРАЖДАНСКАТА КОЛЕГИЯ:**

БЛАГОВЕСТ ПУНЕВ

**ЗАМ.-ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВКС
И ПРЕДСЕДАТЕЛ
НА НАКАЗАТЕЛНАТА КОЛЕГИЯ:**

m A

РУМЕН НЕНКОВ

